

เอกสารประกอบการสัมมนาระดมความคิดเห็นเฉพาะกลุ่ม
(Focus Group)

<ร่าง>

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554)

วันพฤหัสบดีที่ 8 มิถุนายน 2549
ณ โรงแรมปรินซ์ พาเลซ มหานาค กรุงเทพมหานคร

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
มิถุนายน 2549

ส ่ ว น ที่ 2 เอกสารประกอบ

- ① **สถานการณ์การพัฒนาและทิศทางการปรับตัว
ของประเทศ**
 - ② **วิสัยทัศน์และทิศทางการพัฒนาประเทศ**
 - ③ **การบริหารจัดการทุนทางสังคมเพื่อการพัฒนา
ที่ยั่งยืน**
 - ④ **การบริหารจัดการทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการ
พัฒนาที่ยั่งยืน**
 - ⑤ **การบริหารจัดการทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน**
 - ⑥ **การเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการบริหาร
จัดการประเทศอย่างยั่งยืน**
 - ⑦ **การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ
ในระยะแผนฯ 10**
-

**๗ การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การ
ปฏิบัติ ในระยะแผนฯ 10**

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในระยะแผนฯ 10

ในการบูรณาการยุทธศาสตร์ที่จะขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เริ่มด้วยการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของประเทศ พร้อมทั้งบูรณาการความเชื่อมโยงระหว่างแนวทางการบริหารจัดการทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทั้งแนวทางการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน ซึ่งได้นำไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ดังนี้

1 การพิจารณาสภาวะแวดล้อมของประเทศ

เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งแนวโน้มบริบทการพัฒนาจากภายนอกที่จะมีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจและสังคมไทยในระยะ 5 ปีข้างหน้า จะมีศักยภาพและ โอกาสการพัฒนา รวมทั้ง ประเด็น ข้อจำกัด พอสรุปได้ดังนี้

1.1 ศักยภาพและโอกาส

(1) ประเทศไทยมีฐานทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลาย จากการที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตภูมิประเทศและสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม ทำให้อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งดิน น้ำ ป่าไม้ ชายฝั่งทะเล แร่ธาตุ มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทั้งชนิดพันธุ์ พันธุกรรม และระบบนิเวศ ชุมชนมีวิถีการดำรงชีวิตที่พึงพิงและใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากร ซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ สร้างสมทางวัฒนธรรมที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตน และเป็นจุดเด่นที่สามารถนำมาเผยแพร่สู่สากลได้ นอกจากนี้ยังได้มีการสร้างสมภูมิปัญญาและสืบทอดรักษาไว้อย่างรู้คุณค่า โดยมีผู้นำทางความคิดที่เป็นผู้นำชุมชน รวมทั้งปราชญ์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ กระจายอยู่ทุกพื้นที่ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนรุ่นใหม่ ให้รู้จักรักษาคุณค่าเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยเพื่อใช้เป็นทุนในการพัฒนาประเทศ

(2) มีฐานการพัฒนาที่หลากหลายและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี ผลการพัฒนาที่ผ่านมาได้สร้างฐานการผลิตที่กว้างและมีความหลากหลายทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ ทำให้เศรษฐกิจไทยเป็นระบบเปิดมีความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกจนมีบทบาทเป็นผู้ผลิตสินค้าและบริการที่สำคัญระดับโลก เช่น การเป็นแหล่งผลิตและผู้ส่งออกอาหารที่สำคัญของโลก และมีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามเป็นที่รู้จัก เมื่อรวมกับความได้เปรียบของการเป็นศูนย์กลางในภูมิภาคและมีบรรยากาศการลงทุนที่ดี มีการเคลื่อนย้ายทุนและฐานการผลิตและบริการที่ก้าวหน้าทันสมัยเข้าในประเทศ ช่วยลดความผันผวนของวัฏจักรเศรษฐกิจได้ระดับหนึ่ง ทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยมีเสถียรภาพอยู่ในเกณฑ์ดี มีอัตราการว่างงานที่ต่ำ ทุนสำรองอยู่ในระดับสูง รวมทั้งหนี้ต่างประเทศและหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในระบบสถาบันการเงินลดลง สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้มากขึ้น ขณะที่บรรยากาศเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันมากขึ้น

(3) โอกาสจากกระแสโลกาภิวัตน์ บริบทการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ซึ่งเกิดขึ้นจากกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลต่อการพัฒนา ทำให้เกิดภาวะการณ์เชื่อมโยงกันของโลก โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่ไหลผ่านระบบการสื่อสารโทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้คนรับรู้การเคลื่อนไหวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงของทุกประเทศได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง เกิดการเคลื่อนย้ายแลกเปลี่ยนเสรีที่เอื้อประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี องค์ความรู้ และแนวคิด ค่านิยมต่างๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้ได้รับเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยสร้างนวัตกรรมใหม่ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการ ส่งเสริมกระบวนการผลิตที่สะอาด ประหยัดการใช้พลังงาน ทรัพยากร ลดปริมาณของเสียและมลพิษได้มากขึ้น จึงเป็นโอกาสให้ประเทศไทยมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้ สามารถนำพื้นฐานวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดด้วยเทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์คุณค่าให้ผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ และลดปัญหาความยากจน ขณะเดียวกัน การให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ การมีส่วนร่วมของประชาชน การพิทักษ์สิทธิมนุษยชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ เปิดโอกาสให้มีการพัฒนารูปแบบสินค้าและบริการใหม่ที่จะตอบสนองกระแสการอนุรักษ์และนิยมธรรมชาติ สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตอบรับกระแสการรักษาสุขภาพ และการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ ส่งผลดีต่อประเทศที่จะนำความได้เปรียบมาใช้ประโยชน์ในการสร้างคุณค่าและมูลค่าได้อย่างหลากหลาย

(4) การตรวจสอบจากภาคประชาชนเข้มแข็งมากขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลให้ระดับการศึกษาของคนไทยเพิ่มขึ้น รวมทั้งกระแสสังคมทั่วโลกให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการปกป้องคุ้มครองระหว่างประเทศให้มีความโปร่งใสและมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น มีส่วนทำให้คนไทยมีความตระหนักรู้และตื่นตัวในสิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ประกอบกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ได้วางพื้นฐานและเป็นตัวเร่งให้เกิดการปฏิรูปที่สำคัญหลายประการ รวมถึงกระแสการตื่นตัวของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาประเทศ การตื่นตัวทางการเมือง การติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งมีความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ขององค์กรตรวจสอบและใช้เป็นช่องทางในการตรวจสอบ อีกทั้งมีการรวมตัวเป็นกลุ่มพลังที่เข้มแข็งในการทำหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

1.2 ปัญหาและข้อจำกัด

(1) การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างไม่สมดุลและพึ่งพิงภายนอกมาก ความสำเร็จจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจของไทยในอดีตมาอย่างต่อเนื่องในอดีตที่ผ่านมา เป็นการผลิตที่มุ่งใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรเพื่อตอบสนองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก การใช้ทรัพยากรจึงเป็นไปอย่างสิ้นเปลืองไม่คำนึงถึงข้อจำกัด ส่งผลให้ปริมาณของเสียและมลพิษต่อระบบนิเวศเพิ่มมากขึ้น ทำให้ความสมดุลยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศลดลง จนไม่อาจใช้เป็นเงื่อนไขสำหรับการพัฒนาขยายตัวได้อีกต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ระบบเศรษฐกิจยังพึ่งพิงต่างประเทศมากเกินไป อาทิ การนำเข้าสินค้าทุน วัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมถึงร้อยละ 70 ของการนำเข้าทั้งหมด พึ่งพาพลังงานนำเข้าซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะน้ำมันดิบ (ร้อยละ 90 ของปริมาณนำเข้าพลังงานทั้งหมด) การพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 71,728 ล้านบาทในปี 2538 เป็น 114,310 ล้านบาทในปี 2547 นอกจากนี้ ตลาดการค้าของประเทศทั้งการนำเข้าและส่งออกพึ่งพิงอยู่กับประเทศคู่ค้าหลักไม่กี่ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป และจีน ฯลฯ เป็นต้น จึงส่งผลต่อความไม่สมดุลที่ยั่งยืน และต้องเผชิญความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ของโลกแห่งการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น

(2) **คุณภาพและประสิทธิภาพการผลิตของประเทศยังมีจุดอ่อนที่ต้องเร่งปรับปรุงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน** โดยเฉพาะภาคเกษตรที่อาศัยการเติบโตจากการขยายพื้นที่เพาะปลูก มากกว่าการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทำให้ผลผลิตภาพการผลิตรวม(TFP)ในภาคเกษตรลดลงเฉลี่ยร้อยละ 1.25ต่อปี ในช่วงปี2545-2547 ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฉบับที่ 9ที่กำหนดให้เพิ่มร้อยละ 0.5 ยิ่งไปกว่านั้นผลผลิตส่วนใหญ่ยังเป็นเพียงการขายในรูปวัตถุดิบและการแปรรูปสินค้าขั้นต้น ขาดการสร้างสรรคคุณค่า(Value Creation)จากความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่มีอยู่เพื่อให้ได้มูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีความอ่อนด้อยในเรื่องมาตรฐานและคุณภาพสินค้าและบริการทั้งในภาคการผลิต ภาคบริการและภาคการเงิน ประเทศไทยจึงต้องเร่งปรับโครงสร้างการผลิตให้เข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ เพื่อลบจุดอ่อนดังกล่าวและเป็นภูมิคุ้มกันให้กับภาคการผลิต

(3) **ปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานยังมีจุดอ่อน** แม้โครงสร้างพื้นฐานทั่วไป (เช่นถนน รถไฟ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพทฯลฯ) จะมียุทธศาสตร์ครอบคลุมทั่วประเทศ ตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจได้ในเชิงปริมาณ แต่ยังมีขาดระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการเชื่อมโยงให้เป็นระบบ ทำให้ไม่ประหยัดและมีต้นทุนสูง ส่วนโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมของไทยต่างอยู่ในระดับต่ำและตกเป็นรองประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคู่แข่งทางการค้า อาทิ ความสามารถในการซึมซับเทคโนโลยี(Technology Absorption)ที่ต่ำกว่าสิงคโปร์ เกาหลี และมาเลเซีย มีปัญหาการขาดแคลนนักวิจัย ครู อาจารย์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยมีสัดส่วนนักวิจัยต่อประชากรเพียง2.87คนต่อประชากร 1 หมื่นคนในปี 2546 เทียบกับสิงคโปร์ที่มีสัดส่วนนักวิจัยต่อประชากร 47.8คนต่อประชากร 1 หมื่นคน นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายการวิจัยและพัฒนาอยู่ในระดับเพียงร้อยละ 0.26 ของGDP ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดในแผน(เท่ากับร้อยละ 0.4ของGDP) ฯลฯ เป็นต้น ล้วนชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเร่งลงทุนพัฒนาฐานความรู้และนวัตกรรม ตลอดจนความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศเพื่อสร้างมูลค่า ความมั่งคั่งและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้กับคนในประเทศ

(4) **ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจยังเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญของประเทศ** ถึงแม้ว่าปัญหาความยากจนได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่องจนลดความรุนแรงไปมาก จากการที่เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มอย่างต่อเนื่องในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ประกอบกับการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจรากหญ้าของรัฐ ที่มุ่งสร้างงาน เพิ่มรายได้ และลดรายจ่าย ส่งผลให้รายได้ของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น สัดส่วนคนยากจนได้ลดลงอย่างรวดเร็วจากร้อยละ 21.3 ของประชากรทั้งประเทศ ในปี 2543 เป็นร้อยละ 15.5 หรือคิดเป็นจำนวนคนจน 9.5 ล้านคน ในปี 2545 และลดลงต่อเนื่องเหลือเพียงสัดส่วนร้อยละ 12.0 ในปี 2547 คิดเป็นจำนวนคนจน 7.5 ล้านคน แต่การกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรมยังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โดยผลการพัฒนายังคงกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคกลางกว่าร้อยละ 70 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ความแตกต่างรายได้เฉลี่ยต่อหัวของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีรายได้เฉลี่ยต่ำสุดกับกรุงเทพมหานครยังคงห่างกันถึง 8 เท่า นอกจากนี้ แม้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ระหว่างกลุ่มคนจนที่สุดและกลุ่มคนรวยที่สุด จะลดลงจาก 13.1 เท่าในปี 2545 เหลือเป็น 12.8 เท่าในปี 2547 แต่กลุ่มคนที่รวยสุตร้อยละ 20 หรือคิดเป็นประชากรเพียงหนึ่งในห้าของประเทศ ยังมีรายได้รวมกันเกินกว่าครึ่งหนึ่งของรายได้รวมทั้งหมดของประเทศ

(5) การพัฒนาศักยภาพของคนเป็นไปในเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ ทำให้ขาดภูมิคุ้มกันจากกระแสภายนอก ทรัพยากรมนุษย์ยังปรับตัวไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ยังมีปัญหาคคุณภาพการศึกษาและผลิตภาพแรงงานค่อนข้างต่ำ ซึ่งการพัฒนาทางการศึกษาของประเทศเป็นการเติบโตในเชิงปริมาณ ดังเห็นได้จากจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชาชนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 7.4 ปี ในปี 2544 เป็น 8.5 ปี ในปี 2548 แต่ก็ยังไม่ถึงระดับการศึกษาภาคบังคับและพบว่ายังต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านในแถบเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี และสิงคโปร์ ที่ประชากรมีการศึกษาเฉลี่ยประมาณ 10 – 12 ปี ปัญหาที่สำคัญคือคุณภาพทางการศึกษาไม่แข็งแกร่งเพียงพอที่จะทำให้การพัฒนามีความมั่นคง โดยผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของเด็กนักเรียนไทยที่วัดจากคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบ 3 วิชาหลัก (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และคณิตศาสตร์) ยังต่ำกว่าเกณฑ์การผ่านร้อยละ 50 มาโดยตลอดและมีแนวโน้มลดลงทุกปี ขณะเดียวกัน องค์ความรู้ของคนไทยยังไม่พร้อมที่จะเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ได้อย่างเหมาะสม การนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์อยู่ในระดับต่ำ ยิ่งไปกว่านั้น มีคนไทยเพียงร้อยละ 60 ที่ได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ในระดับ “คิดเป็นทำเป็น” เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจน ยังมีช่องว่างการเรียนรู้ระหว่างคนในเมืองและชนบทในระดับที่ค่อนข้างสูง มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นใหม่ค่อยๆ ลดลง ทำให้ขาดการสืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การจัดการศึกษายังล่อหลอมเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคมได้ไม่เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงจากกระแสภายนอก ขาดการเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ขาดความกตัญญูรู้คุณ ไม่สามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ เด็กและเยาวชนบางส่วนจึงมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมนิยมใช้อารมณ์และความรุนแรงมากกว่าเหตุผล หันไปนิยมและซึมซับวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์มากขึ้น

(6) สถาบันหลักทางสังคมอยู่ในสภาพอ่อนแอและมีบทบาทในการสร้างทุนมนุษย์ลดลง โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมไม่สามารถทำหน้าที่ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู ปลูกฝังจริยธรรม คุณธรรม ค่านิยมให้แก่เด็กและเยาวชนได้อย่างสมบูรณ์ อัตราการหย่าร้างอยู่ในระดับค่อนข้างสูงอย่างต่อเนื่องจาก 4.4 คู่ต่อพันครัวเรือนในปี 2544 เป็น 5.0 คู่ต่อพันครัวเรือนในปี 2548 เพราะมีปัจจัยเสี่ยงหลายประการ โดยเฉพาะการขาดความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ ปัญหาบิบบันทางเศรษฐกิจและสังคม มีครอบครัวกว่าร้อยละ 40 ที่ไม่มีความสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ในขณะที่**สถาบันการศึกษา**ก็มุ่งพัฒนาเฉพาะความรู้ตามค่านิยมในสังคมที่ให้ความสำคัญกับปริมาณเด็กที่เข้าเรียนมากกว่าคุณภาพของการศึกษา การปรับใช้ความรู้จากการศึกษา เพื่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม ในส่วน**สถาบันศาสนา**ซึ่งมีศาสนสถานมากกว่า 3 หมื่นแห่งทั่วประเทศ ก็อยู่ในภาวะขาดความน่าเชื่อถือที่จะใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ผู้เผยแพร่หลักคำสอนบางส่วน(พระสงฆ์)เองก็มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ศรัทธา รวมทั้ง**สถาบันการเมืองการปกครอง**ยังมีลักษณะการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ ขาดการบูรณาการในการกิจของหน่วยงานต่างๆ และสถาบัน**ธุรกิจเอกชน** มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมมากขึ้น แต่ก็มีเฉพาะธุรกิจขนาดใหญ่ และกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นไปที่การส่งเสริมการศึกษา รองลงมาเป็นการพัฒนาสังคม มีทั้งการบริจาคเงินและสิ่งของ การรักษาสิ่งแวดล้อม ในขณะที่**สถาบันสื่อ**ยังมีบทบาทน้อยในการกระตุ้นสังคมในทางสร้างสรรค์ บางกรณีขาดการกลั่นกรองข้อเท็จจริงหรือไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม นอกจากนี้บางประเภทยังชี้นำไปสู่พฤติกรรมและค่านิยมที่ขัดต่อวัฒนธรรมไทย ส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมา ความอ่อนแอของสถาบันสำคัญๆ ทางสังคม ทำให้ขาดพลังในการพัฒนาประเทศ ทำให้คนไทยขาดภูมิคุ้มกัน จึงจำเป็นต้องพัฒนาให้กลับมามีบทบาทหน้าที่เป็นฐานที่มั่นที่มั่นคงเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมและการพัฒนาประเทศ

(7) วัฒนธรรมและค่านิยมที่ต้งามซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันของสังคมไทยเริ่มเสื่อมถอย โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่หันไปชื่นชอบวัฒนธรรมแบบใหม่ รับวัฒนธรรมที่ไม่พึงประสงค์มากขึ้น ขณะที่วัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นถูกละเลยและมีการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่น้อยลง การสืบสานอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับระบบคุณค่าที่ต้งามของไทยที่เสื่อมถอยลง ทั้งเรื่องจิตสาธารณะ ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และปฏิสัมพันธ์ ระบบคุณค่าที่ต้งามที่ลดน้อยลง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของคนในสังคมไทยให้สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม จะมีผลต่อการเสื่อมถอยทางจริยธรรม และวัฒนธรรมซึ่งนำไปสู่ประเด็นปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา

(8) ทรัพยากรธรรมชาติถูกใช้เพื่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจจนขาดความอุดมสมบูรณ์ ทิศทางการพัฒนาที่มุ่งใช้ประโยชน์ทรัพยากรเพื่อตอบสนองการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก อีกทั้งกระแสบริโภคนิยมและวงจรการใช้สินค้าที่สั้นลง ทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองโดยไม่คำนึงถึงข้อจำกัด ส่งผลกระทบต่อความสมดุลยั่งยืนของทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และการเป็นฐานการดำรงวิถีชีวิตของชุมชนและสังคมโดยรวม ทั้งนี้เนื่องจาก การที่กลไกกฎหมายของรัฐได้แยกสังคมชุมชนออกจากทรัพยากร ละเลยรากฐานความสัมพันธ์ระหว่างวิถีการผลิต การดำรงชีวิตของชุมชน และการจัดการทรัพยากร มุ่งมองทรัพยากรเป็นเพียงสินค้าในระบบตลาด แม้มีความพยายามอนุรักษ์ฟื้นฟูเพื่อทดแทน แต่ยังไม่ทำได้ในวงจำกัด ส่วนกลไกการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาที่ยังคงเน้นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ เช่น การออกและบังคับใช้กฎหมาย เพื่อมาสั่งการและควบคุม และการฟื้นฟูให้มีสภาพกลับมามีสภาพดังเดิมด้วยการกำจัดและบำบัด หรือปลูกป่าขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีต้นทุนในการดำเนินการสูง ขณะเดียวกันความพยายามที่จะหลีกเลี่ยงกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมจากประเทศที่มีความตื่นตัวทางด้านสิ่งแวดล้อมสูงกว่า และย้ายฐานการผลิตเข้ามาในประเทศไทยจะทำให้ประเทศไทยกลายเป็นแหล่งรับซากขยะอุตสาหกรรม เพิ่มปริมาณของเสียและมลพิษจากที่สะสมในกระบวนการผลิตและการใช้ในประเทศอยู่แล้วให้เป็นทวีคูณ เพิ่มความรุนแรงจนถึงระดับกลายเป็นภาระในการกำจัดต่อไป จึงจำเป็นต้องดำเนินนโยบายความร่วมมือและพันธมิตรระหว่างประเทศอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันโดยสร้างองค์ความรู้และกลไกที่เข้มแข็งเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้ประเทศ

(9) การบริหารจัดการภาครัฐยังขาดประสิทธิภาพ ตลอดระยะเวลาเกือบ 8 ปีของการใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน(พ.ศ.2540) ปรากฏว่ายังไม่สามารถบรรลุตามเจตนารมณ์ของการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นสังคมไทยได้มากนัก ข้าราชการยังปรับตัวไม่ทันการขับเคลื่อนของรัฐธรรมนูญ มีปัญหาคอร์รัปชันและความไม่โปร่งใสจากกลุ่มอิทธิพลที่ยังมีอยู่ในพื้นที่ทุกระดับเพิ่มขึ้น วัฒนธรรมของระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกในสังคมไทยยังให้อิทธิพลต่อการเมือง พรรคการเมือง ที่ขาดคุณภาพ-คุณธรรม ก้าวเข้าสู่อำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติอย่างต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินงานของภาครัฐขาดประสิทธิภาพ เกิดการรวมศูนย์อำนาจทั้งการจัดสรรทรัพยากรงบประมาณและผลประโยชน์จากการพัฒนาที่กระจุกตัวอยู่บางพื้นที่และบางกลุ่มชน สร้างความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรม โดยระบบตรวจสอบถ่วงดุลโดยองค์กรต่างๆยังทำหน้าที่ได้ไม่เท่าที่ควร ประชาชนในท้องถิ่นยังไม่มีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนา

ภายใต้สภาวะแวดล้อมและการวิเคราะห์บริบทการพัฒนา ที่เป็นทั้งศักยภาพและโอกาส รวมทั้งปัญหาข้อจำกัดของการพัฒนาประเทศดังกล่าว ได้สะท้อนให้เห็นความจำเป็นที่ต้องกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะของแผนพัฒนาฉบับที่ 10 เพื่อมุ่งสู่ **“สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน”** โดยแก้ไขจุดอ่อนและข้อจำกัด ทบทุนกระบวนการพัฒนาระบบการพัฒนาประเทศใหม่ และใช้ทุนการพัฒนาที่มีอยู่ให้เกิดปรับตัวทางเศรษฐกิจและสังคมไปในทางสายกลาง ภายใต้ **“ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”** ที่จะส่งผลให้มีการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

2 วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้คนไทยและสังคมไทยสามารถเผชิญการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรู้เท่าทัน
- 2.2 เพื่อเสริมสร้างความเท่าเทียมและความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ
- 2.3 เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้แข็งแกร่ง มั่นคง และเป็นธรรม บนพื้นฐานการพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันที่ดี และมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
- 2.4 เพื่อคงความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานที่มั่นคงในการดำรงวิถีชีวิตของสังคมไทย
- 2.5 เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการประเทศทุกระดับ เพื่อสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของทุกภาคส่วนในสังคม

3 เป้าหมาย

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาของแผนพัฒนาฉบับที่ 10 โดยให้ความสำคัญกับการเติบโตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณภาพ เน้นความมีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวังในการผลิตและบริโภคทุกระดับให้อยู่บนความพอประมาณ มุ่งรักษาสสมดุลระหว่างความพอเพียงและการแข่งขันในระดับที่เท่าเทียมกัน หรือเติบโตไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน ไม่เกิดความขัดแย้งซึ่งกันและกัน พัฒนาคุณภาพคนและสังคมสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ตลอดจนให้มีการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม จึงกำหนดเป้าหมายสำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ดังนี้

- 3.1 พัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีความรอบรู้คู่คุณธรรม สร้างกำลังคนที่มีทักษะพื้นฐานในการทำงาน กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเพิ่มขึ้น เพิ่มแหล่งเรียนรู้และกระจายความรู้สู่ภาคการผลิตและชุมชนในระดับภูมิภาค เพื่อเพิ่มผลิตภาพของแรงงานให้สูงขึ้น พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้จากวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน

3.2 ลดปัญหาความยากจน โดยขยายเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อเพิ่มจำนวนชุมชนที่เข้มแข็งในการพัฒนาโดยกระบวนการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่ายชุมชนพึ่งตนเองที่มีความมั่นคงทางด้านอาหาร

3.3 ให้เศรษฐกิจโดยรวมขยายตัวอย่างมีคุณภาพและมีเสถียรภาพ เพิ่มระดับการออม และลดความเสี่ยงที่จะเกิดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลการชำระเงิน ขณะเดียวกันปรับโครงสร้างการผลิตที่สมดุลยั่งยืนโดยรักษาสัดส่วนการผลิตภาคเกษตรที่เหมาะสม และเพิ่มบทบาทการผลิตภาคบริการ พร้อมทั้งปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต และกระบวนการผลิตทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปรับโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ของประเทศให้มีคุณภาพเพื่อช่วยลดต้นทุนด้านเวลาและประหยัดค่าใช้จ่าย

3.4 สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยการฟื้นฟูอนุรักษ์ พื้นที่ป่าไม้ ป่าชายเลน รวมทั้งขยายพันธุ์พืชและสัตว์ที่กำลังจะสูญพันธุ์ รักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลัก คุณภาพอากาศและเสียงให้อยู่ในระดับมาตรฐาน ตลอดจนสร้างฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ และการขยายตัวของภาคการผลิตและบริการที่เกี่ยวกับการจัดการและใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

3.5 เพิ่มประสิทธิภาพภาคราชการ เพิ่มการมีส่วนร่วมภาคประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพัฒนาประเทศ สร้างธรรมาภิบาลในองค์กรภาคเอกชน รวมทั้งการพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมไทย

4

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

ภายใต้วัตถุประสงค์หลักดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินงานในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เห็นควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

4.1 **การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้**
โดยเตรียมเด็กและเยาวชนให้พร้อมทั้งด้านทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานสามารถดำรงชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันพัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานทั้งการคิด วิเคราะห์ตัดสินใจและระบบการเรียนรู้ในอาชีพให้รองรับการแข่งขันของประเทศ เร่งสร้างกำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ที่น่าไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศบนฐานการพึ่งตนเอง ส่งเสริมให้คนไทยมีวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา การจัดการองค์ความรู้ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศ และเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตให้คนไทยมีสุขภาพแข็งแรง ได้รับการคุ้มครองทางเศรษฐกิจและสังคม มีความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต เกิดความสงบ มีสิทธิและเป็นธรรมอย่างเท่าเทียมกันในสังคม

4.2 **การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ**
โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยการจัดระบบการเรียนรู้อย่างครบวงจรเป็นขั้นเป็นตอนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง บูรณาการการผลิตบนศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนที่นำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน เสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน โดยส่งเสริมสิทธิการใช้ประโยชน์และการจัดการ ปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชนและเพื่อชุมชนพัฒนากลไกการขับเคลื่อนคุณภาพการพัฒนาในชุมชนโดยใช้มาตรการทางกฎหมาย มาตรการการเงิน การคลัง ควบคู่กับมาตรการทางสังคม ตลอดจนสร้างตัวชี้วัดความสุขของชุมชน

4.3 การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและแข่งขันได้ในช่วงศตวรรษแห่งเอเชีย โดยการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมเพื่อรักษาเสถียรภาพเศรษฐกิจส่วนรวมให้มั่นคง และสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรมและภาคบริการเพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการผลิตโดยใช้กระบวนการพัฒนาคลัสเตอร์และห่วงโซ่อุปทาน และเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการที่ผลิตในประเทศไทยให้สูงขึ้น บนฐานความรู้และความเป็นไทย สร้างบรรยากาศทางการลงทุนและพัฒนาปัจจัยสนับสนุนการบริหารเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและการลงทุนตลอดจนปรับแบบแผนการผลิตและบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดมลพิษและควบคุมกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต

4.4 การพัฒนาฐานความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยกระจายอำนาจการบริหารจัดการทรัพยากร ส่งเสริมสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมเพื่อรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศที่คงความหลากหลายทางชีวภาพ ปรับแนวคิดทิศทางการนโยบายสาธารณะให้ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีและควบคุมมลพิษที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน พัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยเน้นการสร้างองค์ความรู้และภูมิคุ้มกันภัยคุกคามจากภายนอกโดยใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง

4.5 การเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารจัดการประเทศสู่ความยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการและการพัฒนาในทุกระดับ โดยปรับปรุงระบบงบประมาณแผ่นดินให้เอื้อต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่(AFPและระบบผู้ว่าCEO)และความเข้มแข็งของชุมชน เพิ่มอำนาจการคลังให้ท้องถิ่นขยายฐานภาษีรายได้ที่เรียกเก็บเองเพิ่มขึ้น พร้อมทั้งศึกษาแนวทางปฏิรูปกฎหมายเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม สร้างกติกาให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและลดการทุจริตในภาครัฐ สร้างองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อถ่วงดุลอำนาจของภาครัฐ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี พัฒนากลไกตรวจสอบสาธารณะโดยเน้นบทบาทสื่อให้มีจิตสำนึกรับผิดชอบในการทำหน้าที่ต่อสังคม เสริมสร้างบรรษัทภิบาลในภาคเอกชน ยึดมั่นความรับผิดชอบต่อลูกค้าและดูแลให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรม ตลอดจนพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตย และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักการเมืองเพื่อส่งเสริมการเมืองที่โปร่งใสสุจริตและชอบธรรม